

Elantxobeko euskara

IÑAKI GAMINDE
1983'KO Ekaina

SARRERA

Bonaparteren euskalki sailkapenaren arabera Elantxobeko euskara Bermioko azpi-euskalki barruan kokatzen da, beraz erdiko Bizkaiera da.

Lantxo honetan gure helburu nagusia material bilkura aurkeztea da gehiegi sakondu gabe.

Lan hau burutzeko eduki ditugun ereizleak hauexek izan dira:

Eulalia Gandarias	78 urte
Maria Salutregi	65 urte inguru
Imanol Agote	64 urte
Esteban Arza	52 urte
Koro Agote	28 urte

Mapa 1. Bermioko azpi euskalkia Bonaparteren arabera.

Fonetika-Ortografia

Ortografia arloan eta lanaren ulerpena errazagoa egitekotan Euskaltzaindiaren arautegiari jarraitzen diogu, kontutan harturik Elantxoben «h», «z» eta «ts» ez direla ebakitzen.

/u/ «o» eta «u» tarteko ebakera bat adierazteko erabiltzen dugu. /x/ gutitan erabiltzen den arren agertzen denengan guk «j» erabiltzen dugu. /ÿ/ sabaikaria adierazteko eta igurzkaria adierazteko /y/ erabiltzen ditugu. Elantxoben /ž/ maiz erabiltzen da, honen ordez «dx» erabiltzen dugu. Hona hemen Elantxobeko euskaran susmatzen diren aldaketa fonetiko batzu:

A/I

ikisi = ikasi

irikin = irakin

iribidxatu = irabiatu

A/O

amorrotute = amorratuta

belaunikotu = belaunikatu

dxostorrotza = jostorrotza
itxosu = itsaso
orrotza = orratza

A/U

aputze = apatza
arrantzun = arrantzan
etzun = etzan
gangurre = gangarra

E/A

alkarras = elkarrekin
asarratu = haserretu
askana = azkena
asurre = hezurra
baltza = beltza
bardin = berdin
barridxe = berria
dana = dena

E/U

gusurre = gezurra
iruntzi = irentsi

I/E

kurlenki = kurlinka

I/U

urten = irten
urune = irina

O/E

tolostu = tolestu

U/E

ingerun = inguruan

U/I

sillu = zuloa
ikubille = ukabila

U/O

itxotasune = itsutasuna

AU/EU

eseune = ezaguna
eseutu = ezagutu

AU/O

dxorti = jaurti

AI/EI

errengeidxe = errengeia

geixu = gaixoa

neiku = nahikoa

AI/A

espana = ezpaina

sana = zaina

AI/I

makillaue = makailoa

EU/E

lendu = leundu

EI/OI

edoidxe = hodeia

EI/E

eriñotza = ereinotza

AUA/ABA

gaba = gaua

EUE/EBE

eberdidxe = eguerdia

Nominatibo kasuak eragindako aldaketak:

A/A = I

alabi, neski, ormi, etab.

E/A = I

semi, etxi, umi, etab.

I/A = IDXE

ogidxe, mendidxe, burdidxe, etab.

O/A = U

astu, artu, mandu, etab.

U/A = U

esku, buru, etab.

«i» beste bokal aurrean dagoenean bokalak deselkartzeko «dx» sartzen da: bidxar, bidxotza, bidxurtu, bridxedu, eridxotza, geidxena, etab. Zenbait kasutan «dx»-ren ordez «y» erabiltzen da ere: kantoye, kiskiloie, keye, etab.

IA/IE

Fenomeno hau «i» eta «a» tartean kontsonante bat edo bi egon arren berdin ager dakiguke:

ainbet = hainbat
andrakille = andrakilla
gixetza = gisatza
iketza = ikatza
illebete = hilabete
kristela = kristala

UA/UE

alargune = alarguna
apurtute = apurtuta
aputze = apatza
useiñe = usaina
ugerdixe = ugaria

EA/IA

siar = zehar
biar = behar

P/B

bistu = piztu

P/M

imiñi = ipini

D/T

titari = ditarea

B/G

burdidxe = gurdia
lebatza = legatza

F/P

aparidxe = afaria

L/D

bedarra = belarra

L/R

aurkidxe = aulkia

R/D

bidegarru = birigarrua
edatzi = eraitsi

ND/NY

astinÿu = astindu
inÿarra = indarra

J/DX

apaidxuk = erd. aparejos
dxabi = jabea

dxagon = jagon
dxantzi = jantzi
kodxu = erd. cojo

LD/LL
billurtidxe = bildurtia

RD/RR
burruntzaldidxe = burduntzalia

IL/ILL
billusik = biluzik
eskillari = eskilara
gaillurre = gailurra

IS/IX
aixi = aizea
gixona = gizona
bixarra = bizarra
bixi = bizi

IT/ITT edo ITX
aitte = aita
aitxitxe = aitita
amaitxu = amaitu
argitxasune = argitasuna
beitxu = begiratu
itxo = ito

ITZ/ITX
intxaurre = intzaurra

Bokalen arteko «G» -ren galera
amainarreba = amaginarreba
arañun = herenegun
ein = egin
aurpeidxe = aurpegia
euskidxe = eguzkia

Bokalen arteko «B» -ren galera
gaueli = gaubeila

Bokalen arteko «D»-ren galera
aiskidetu = adiskidetu
aittu = aditu
euki = eduki

Bokalen arteko «R»-ren galera
barbaiñe = barbarina
oatu = oratu

Sinkopa
aprille = apirila

Metatesia
txorko = erd. corcho

Aditz batzuk ez dute azkeneko «tu» erabiltzen:
akaba, akorda, amarra, amata, asma, gusta, etab.
Beste batzuk, ordea, «TUN» daramate:
artun, batun, sartun.

Deklinabidea

Arlo honetan deklinabidearen ikuspegi zabal bat edukitzekotan hamai-ka hitz hartu genuen hitz bukaeretan deklinabide atzizkiak erantztean bokal guziekin ager daitezken aldaerak ikus ditzagun. Bizidunen deklinabiderako sei hitz hartu genuen «alaba», «seme», «idi», «asto», «aingeru», eta «gizon» bizidunen deklinabiderako, berriz «orma», «etxe», «mendi», «baso» eta «buru».

–ALABA–

M.	S.	P.
alabá	alabí	alábak
alabák	alabík	alábak
alábarí	alabirí	alábarí
alábana	alabiné	alábana
alabás	alabías	alábakín (alábakás)
alabántzat	alabíntzat	alábantzát
alábaiñé	alábaiñé	alábakaiñé
alabanétik	alabinétik	alábanetik
alabáittik	alábaiittik	alábakaittik
alabatzát		

–SEME–

M.	S.	P.
semé	semí	sémik
semék	semík	sémik
semerí	semirí	sémîrí
semená	seminé	séminé
seméas	semías	sémikín (sémîkás)
seméntzat	semíntzat	sémintzát
semeaiñé	semiaiñé	sémîkaiñé
semenétik	seminétik	séminetik
semeáittik	semíaittik	sémîkaittik
semetzát		

«» seinu horren bidez bokalaren luzamendua adierazi nahi dugu.

–IDI–

M.	S.	P.
idí	idídxé	idídxek
idík	idídxék	idídxek
idíri	idídxerí	idídxeri
idírená	idídxená	idídxena
idías	idídxás	idídxekin (idídxekás)
idirénzat	idídxéntzat	idídxentzát
idiaiñé	idídxaiñé	idídxekaiñé
idinétik	idídxenetik	idídxenetik
idiáittik	idídxaittik	idídxekaittik
iditzát		

–ASTO–

M.	S.	P.
astó	astú	ástuk
astók	astúk	ástuk
astóri	astúri	ásturi
astóna	astúne	ástune
astóas	astúas	ástukín (ástukás)
astóntzat	astúntzat	ástuntzat
astóaiñé	astúaiñé	ástukaiñé
astonétik	astunétik	ástunetik
astoáittik	astuáittik	ástukaittik
astotzát		

–AINGERU–

M.	S.	P.
aingerú	aingerú	aingéruk
aingerúk	aingerúk	aingéruk
aingéurí	aingerurí	aingéurí
aingéruné	aingeruné	aingéruné
aingerúas	aingerúas	aingérukín (aingérukás)
aingerúntzat	aingerúntzat	aingéruntzát
aingéruaiñé	aingeruaiñé	aingérukaiñé
aingérunetik	aingerunetik	aingérunetik
aingéruaittik	aingeruáittik	aingérukaittik
aingerutzát		

–GIZON–

M.	S.	P.
gixón	gixoná	gixónak
gixonék	gixonák	gixónak
gixónerí	gixonerí	gixónerí
gixónaná	gixonaná	gixónaná
gixonás	gixónas	gixónakín (gixónakás)

gixonéntzat
gixonaiñé
gixonenétik
gixonáittik
gixontzát

gixonántzat
gixonaiñé
gixonanétik
gixonaittik

gixonantzát
gixonakaiñé
gixonanetik
gixonakaittik

–ORMA–

M.
ormatán
ormátará
ormátatik
ormátakú
ormátarántz
ormátarúntz
ormátarakó
ormátarañó
ormátararté

S.
ormán
ormará
ormátik
ormakú
ormarántz
ormarúntz
ormáarakó
ormarañó
ormararté

P.
órmátán
órmatará
órmatatik
órmatakú
órmatarántz
órmatarúntz
órmatarakó
órmatarañó
órmatararté

–ETXE–

M.
etxetán
etxétará
etxétatik
etxétakú
etxétarántz
etxétarúntz
etxétarakó
etxétarañó
etxétararté

S.
etxín
etxerá
etxétik
etxekú
etxerántz
etxerúntz
etxerakó
etxerañó
etxerarté

P.
étxitán
étxitará
étxitatik
étxitakú
étxitarántz
étxitarúntz
étxitarakó
étxitarañó
étxitararté

–MENDI–

M.
menditén
mendíterá
mendíttetik
mendíttekú
mendíterántz
mendíterúntz
mendíterakó
mendíterañó
mendíterarté

S.
mendídxén
mendíré
mendíttik
mendíkú
mendírántz
mendírúntz
mendírako
mendírañó
mendíraté

P.
mendídxetán
mendídxetará
mendídxetatik
mendídxetakú
mendídxetarántz
mendídxetarúntz
mendídxetarakó
mendídxetarañó
mendídxetaraté

–BASO–

M.
basotán
basótará

S.
basún
basorá

P.
básután
básutará

basótatík	basótik	básutatík
basótakú	basokú	básutakú
basótarántz	basorántz	básutarántz
basótarúntz	basorúntz	básutarúntz
basótarakó	basorakó	básutarakó
basótarañó	basorañó	básutarañó
basótararté	basorarté	básutararté

-BURU-

M.	S.	P.
burután	burún	búrután
burútará	bururé	búrutará
burútatík	burútik	búrutatík
burútakú	burukú	búrutakú
burútarántz	bururántz	búrutarántz
burútarúntz	bururúntz	búrutarúntz
burútarakó	bururakó	búrutarakó
burútarañó	bururañó	búrutarañó
burútaraté	bururarté	búrutarté

Hona hemen kasuen ezaugarriak:

MUGAGABEA (bizidunak)	
nominatiboa	Ø
ergatiboa	K
datiboa	RI
genitibio posesi.	NA ¹
asoziatiboa	AS
destinatiboa	NTZAT ²
alatiboa	AINE
elatiboa	NETIK
motibatiboa	AITTIK
prolatiboa	TZAT

Kasu guziak nominatibotik erakartzen dira ondoko formulari jarraiki-rik

Nominatiboa + mugatzailea + kasuaren ezaugarria = beste kasua

Azentoak ez dauka eduki erregela tinko bat baina badirudi kasu eta silaben arabera ezartzen dela.

Nominatiboa

alabá	astó
semé	aingerú
idí	gixón

Denek azentoa azken silaban daramate

1. «i»-z amaitzen diren hitzekin genitibo posesiboak «RENA» hartzen du.
2. «i»-z amaitzen diren hitzekin destinatiboak «RENTZAT» hartzen du.

Ergatiboa

alabák
semék
idík
astók
aingerúk
gixonék

Denek azken silaban daramate; kontsonanteen artean «e» loturatzat hartzen da.

Datiboa

alábarí
semerí
idíri
astóri
aingérrurí
gixonérrí

Hemen lau silabadunek azentoa bigarren eta laugarrenean daramate; haatik hiru silabadunak ez dirudi erregela tinko bati darraizkionik.

Genitibo posesiboa

alábaná
semená
idírená
astóna
aingéruné
gixonená

Lau silabadunek bigarren eta laugarrenean daramate; hiru silabadunak berriz aldakorrak dira.

Asoziatiboa

alabás
seméas
idías
astóas
aingerúas
gixonás

Badirudi asoziatiko kasoek azentoa azkenurreko silabetan daramatela; hiru silabadun batzutan hau ez da betetzen.

Destinatiboa

alabántzat
seméntzat
idiréntzat
astóntzat
aingerúntzat
gixonéntzat

Denetan azkenurreko silaban ezartzen da.

Alatiboa

alábaiñé
 semeaiñé
 idíaiñé
 astóaiñé
 aingéruaiñé
 gixónaiñé

Denek azken silaban azento nagusia daramate, baina «semeaiñé» izan ezik bigarren silaban ere ezartzen da

Elatiboa

alabanétik
 semenétik
 idinétik
 astonétik
 aingérunetik
 gixonenétik

«Aingérunetik» kasoan izan ezik beste guzietan azkenaurreko silaban ezartzen da.

Motibatiboa

alabáittik
 semeáittik
 idiáittik
 astoáittik
 aingéruaittik
 gixonáittik

«Aingéruaittik» kasoan izan ezik azentoa beste guzietan azken aurreko silaban ezartzen da.

Prolatiboa

alabatzát
 semetzát
 iditzát
 astotzát
 aingerutzát
 gixontzát

Denetan azken silaban ezartzen da

SINGULARRA

Formula berdina erabil genezake:

Izena + mugatzailea + kasuaren ezaugarria = kasuaren singularra

Mugatzailea esartzean agertzen diren aldaera fonetikoak kontutan hartu behar dira:

Ezaugarriak:

A + A = I + K
 RI
 NE
 AS

NTZAT
AINE
NETIK
AITTIK

E + A = I + K
RI
NE
AS
NTZAT
AINE
NETIK
AITTIK

I + A = IDXE + K
RI
NA
AS¹
NTZAT
AINE²
NETIK
AITTIK³

1.2. ETA 3 «E» «A» ELKARTZEAN «A» bihurtzen da
ididxe + as = ididxas
ididxe + aine = ididxaine
ididxe + aittik = ididxaittik

O + A = U + K
RI
NE
AS
NTZAT
AINE
NETIK
AITTIK

U + A = U + K
RI
NE
AS
NTZAT
AINE
NETIK
AITTIK

Kontsonante + A + K
RI¹
NA
AS²

NTZAT
 AIÑE³
 NETIK
 AITTIK⁴

1. Baidrudi «i»-ren «a»rekiko eragina kasu honetan atzeranzkoa dela.
  2. 3. eta 4. A + A = A
- gixona + as = gixonas
 gixona + aiñe = gixonaiñe
 gixona + aittik = gixonaittik

PLURALAK

Kasu gehienak, tauletan ikus daitekenez, plurala eta singularra bereizteko azentoaz baliatzen dira. Asoziatibo kasuak «K» erabiltzen du («KIN» ere erabiltzen da, agian kanpoko eraginaz)

seme + ak = semik + as = semikas

Alatibo eta motibatibo kasoekin gauza berdina gertatzen zaigu:

seme + ak = semik + aiñe = semîkaiñe

«i» luzatzen delarik

seme + ak = semik + aittik = semîkaittik

«i» luzatzen delarik

Bizigabeak

Singularra

inesiboa

N

alatiboa

RA

elatiboa

TIK

genitibo lokat.

KU

alat. direk.

RANTZ/RUNTZ

alat. desti.

RAKO

alat. mugatza.

RAÑO/RARTE

Mugatzailea inesibo kasuan bakarrik sartzen da; bokalen araberako aldaerak kasu guzietan betetzen dira.

Mugagabea

TAN

TARA

TATIK

TAKU

TARANTZ/TARUNTZ

TARAÑO

TARAÑO/TARARTE

Plurala

ETAN

ETARA

ETATIK

ETAKU

ETARANTZ/ETARUNTZ

ETARAÑO

ETARAÑO/ETARARTE

ETA bokale ezberdinekin elkartzean honoko aldaerak aurkitzen dira:

A + ETA = ATA
 E + ETA = IETA > IITA > ITA
 I + ETA = IDXETA
 O + ETA = UETA > UUTA > UTA
 U + ETA = UUTA > UTA

Ortografia-fonetika atalean ikusi ditugun «i» eta «u»-en «a» eta «t»-
 ekiko eragin ezberdinak kontutan hartu behar dira:

I/A = IE
 I/T = ITT edo ITX
 U/A = UE

Galdekatzaileak

-ZER-

ser/se	sértzuk
sek	sértzuk
serí	sértzurí
sen	sértzun
séas	sértzukín/sértzukás
séntzat	sértzuntzát
séaiñé	sértzukaiñé
seáittik	sértzukaittik
sertzát	
setakó	
setán	
sélan	
seláku	

-NOR-

nor	nórtzuk
nok	nórtzuk
norí	nórtzurí
non (noren)	nórtzun (nortzuen)
noná (norena)	nórtzuné (nortzuena)
nóas	nórtzukín/nórtzukás
noaiñé	nórtzukaiñé
nonétik	nórtzunetik
noáittik	nórtzukaittik
nortzát	

-ZEIN-

sein	séintzuk
seiñék	séintzuk

séiñerí	séintzuri
séiñená	séintzuné
seiñás	séintzukín/séintzukás
seiñéntzat	séintzuntzát
séiñaiñé	séintzukaiñé
seiñénetik	séintzunetík
seiñáittik	séintzukaittík

-NON-	-NOIZ-
nun	noix
norá	nóixtik
núndik	noixárte
nungú	noixkú
norántz/norúntz	
noráko	
noráño/norárte	

Erakusleak

Hemen gure «Butroiko euskara» delako lantxoan agertzen ez ziren intensibo batzu jartzen ditugu ere Elantxobekoekin erkatu ahal izateko, Butroikoak azken zutabea agertzen direnak dira.

Nominatiboa

au	auxé		
orí	orixé	áuri	aori
a	aixé		
ónek	oníxek	áunek	aonek
órrek	orrixek	áurrek	aorrek
árek	aríxek		

Ergatiboa

onék	onixék	áunék	aonek
orrék	orrixék	áurrék	aorrek
arék	aixék/arixék		
ónek	oníxek	áunek	aonek
órrek	orrixek	áurrek	aorrek
árek	aríxek		

Datiboa

onerí	onixerí	áunerí	aoneri
orrerí	orrixerí	áurrerí	aorreri
arerí	aixerí/arixerí		

ónerí	oníxerí	áunerí	aoneri
órrerí	orrixerí	áurrerí	aorreri
árerí	arixerí		

Genitibo posesiboa

onená	onixená	áunená	aonena
orrená	orrixená	áurrená	aorrena
arená	aixená/arixená		

ónená	oníxená	áunená	aonena
órrená	orrixená	áurrená	aorrena
árená	arixená		

Soziatiboa

onéas	onixéas	áuneás	aoneas
orréas	orrixéas	áurreás	aorreas
aréas	aixéas/arixéas		

ónekín	oníxekín	áunekín	
ónekás	oníxekás	áunekás	aonekas
órrekín	orrixekín	áurrekín	
órrekás	orrixekás	áurrekás	aorrekas
árekín	aríxekín		
árekás	aríxekás		

Destinatiboa

onéntzat	onixéntzat	áunentzát	aonentzat
orréntzat	orrixentzát	áurrentzat	aonentzat
aréntzat	aixéntzat/arixéntzat		

ónentzát	oníxentzát	áunentzát	aonentzat
órrentzát	orrixentzát	áurrentzát	aorrentzat
árentzát	aríxentzát		

Alatiboa (biziduna)

onaiñé	oníxaiñé	áunaiñé	aoneana
orraiñé	orrixaiñé	áurraiñé	aorreana
araiñé	aixaiñé/aríxaiñé		

ónekaiñé	oníxekaiñé	áunekaiñé	aonekana
órrekaiñé	orrixekaiñé	áurrekaiñé	aorrekana
árekaiñé	aríxekaiñé		

Elatiboa (biziduna)

onenétik	onixenetík	áunenetík	aonetik
orrenétik	orrixenetík	áurrenetík	aorrenetik
arenétik	aixenetík/arixenetík		

ónenetik órrenetik árenetik	oníxenetik orríxenetik aríxenetik	áunenetik áurrenetik	aonenetik aorrenenetik
-----------------------------------	---	-------------------------	---------------------------

Motibatiboa

onáittik orréittik aráittik	onixéaittik orrixaittik aixáittik/arixáittik	áunaittik áurraittik	aoneaittik aorraaittik
ónekaittik órrekaittik árekaittik	oníxekaittik orríxekaittik aríxekaittik	áunekaittik áurrekaittik	aonekaittik aorrekaittik

Inesiboa (biizagea)

onetan orretán	aunetán aurretán	aonetan aorretan
-------------------	---------------------	---------------------

«hartan», «hartara», eta abar bezalako formak ez dira erabiltzen.

ónetan órretán	áunetán áurretán	aonetan aorretan
-------------------	---------------------	---------------------

Alatiboa (bizigabea)

onetará orrétará	aunetará aurrétará	aonetara aorretara
ónetará órretará	áunetará áurretará	aonetara aorretara

Elatiboa (bizigabea)

onetátik orrétátik	aunetatik aurrétatik	aonetatik aorretatik
ónetatik órretatik	áunetatik áurretatik	aonetatik aorretatik

Genitibo lokatiboa

onetakú orrétakú	aunetakú aurrétakú	aonetako aorretako
ónetakú órretakú	áunetakú áurretakú	aonetako aorretako

Alatibo direktiboa (bizigabea)

onétarántz orrétarántz	aunetarántz aurrétarántz	aonetarantza aorretarantza
onétarúntz orrétarúntz	aunetarúntz aurretarúntz	

ónetarántz	áunetarántz	aonetarantza
órretarántz	áurretarántz	aorretarantza

ónetarúntz	áunetarúntz	
órretarúntz	áurretarúntz	

Alatibo destinatiboa (bizigabea)

onétarakó	aunetarakó	aonetarako
orrétarakó	aurretarakó	aorretarako

ónetarakó	áunetarakó	aonetarako
órretarakó	áurretarakó	aorretarako

Alatibo mugatzailea (bizigabea)

onetaraño	aunetaraño	aonetaraño
orrétaraño	aurretaraño	aorretaraño

onetarárte	aunetararté	
orrétararté	aurretararté	

ónetaraño	áunetaraño	aonetaraño
órretaraño	áurretaraño	aorretaraño

ónetararté	áunetararté	
órretararté	áurretararté	

BERAU, BERORI eta BERA

beraú	beorí	berá
beonék	beorrék	berák
beónerí	beórrerí	berarí
beónená	beórrená	beraná
beonás	beorrás	béras
beonéntzat	beórrentzát	berántzat
beónaiñé	beórraiñé	beraná
beónenétik	beórrenétik	beranétik
beónaittík	beórraittík	baráittik

HEUREK

éurek	éurok	
éurek	éurok	
éurerí	éurorí	
eurená	euroná	
éurekín	éurokín	
éurekás	éurokás	
éurentzát	éurontzát	
éurekaiñé	éurokaiñé	
éurenétik	euronetik	
éurekaittík	éurokaittik	

izen ordeak

–NI–

ni	neu
nik	neuk
nirí	neurí
nirí	neurí (genitibo posesiboa)
nías	néuas
níetzat	néutzat
níañé	néuañé
nirétik	neurétik
níaittik	néuaittik

–ZU–

su	seu
suk	seuk
surí	seurí
surí	seurí (genitibo posesiboa)
súas	séuas
sútzat	séutzat
súañé	séuañé
surétik	séuretík
suáittik	seuáittik

–GU–

gu	geu
guk	geuk
gurí	geurí
gurí	geurí (genitibo posesiboa)
gúas	géuas
gútzat	géutzat
gúañé	géuañé
gurétik	geurétik
guáittik	geuáittik

–ZUEK–

súek	séuek
súek	séuek
súerí	séuerí
súená	séuená
súekín	séuekín
súekas	séuekás
súentzát	séuentzát
súekaiñé	séuekaiñé
súenetík	séuenetík
súekaittik	séuekaittik

súok	séuok
súok	séuok
súorí	séuorí
súoná	séuoná
súokín	séuokín
súokás	séuokás
súontzát	séuontzát
súokaiñé	séuokaiñé
súonetík	séuonetík
súokaittík	súuokaittík

TOKIZKO ADBERBIOAK

Hemen ere azken zutabeen Butroiko intensiboak aurkezten ditugu.

Inesiboa

amén	amentxé	ámen	amen
or	ortxé	aur	aor
an	antxé		

Alatiboa

oná	onaixé	auná	aona
orrá	arraixé	aurrá	aorra
ará	araixé	ára	

Elatiboa

améndik	améndixík	ámendík	ametik
órtik	ortíxik	áurtik	aortik
ándik	andíxik		

Alatibo direktiboa

onántz	oníxerántz	áunántz	aonantza
onúntz	oníxerúntz	áunúntz	
orrántz	orríxerantz	áurrántz	aorrantza
orrúntz	orríxeruntz	áurrúntz	
arántz	aríxerántz	árantz	

Alatibo destinatiboa

onáko	oníxerakó	áunakó	aonako
orráko	orríxerakó	áurrakó	aorranko
aráko	aríxerakó	áarakó	

Alatibo mugatzailea

onañó	oníxaiñó	áunañó	aonañó
onaríte	onixárte	áunarté	
orráño	orrixaiñó	áurrañó	aorraño
orrárte	orrixerarté	áurrarté	
araño	arixaiñó	áarañó	
arárte	arixarte	áarté	

Genitibo lokatiboa

amengú	améngoixekú		ameko
orkú	orkóixekú	aurkú	aorko
angú	angóixekú		

ADITZA

Aspektoen bilakaera:

bota	botaten	botako
bete	beteten	beteko
dxaso	dxasoten	dxasoko
etorri	etortzen	etorriko
eldu	eltzen	elduko
ebai	ebaitxen	ebaiko
il	iltzen	ilko
itxi	ixten	itxiko
sartun	sartzen	sartungo
eukin	eukitxen	eukingo

ADITZA

Aditz alorrean zuka bakarrik jartzen dugu, izan ere, Elantxoben hita-
noa galdutzat jo dezakegu.

NOR

Indikatiboa

Oraina	iragana
nas	netzen
da/de	san
gara	geñin
sara	señin
sarie	seiñien
dix	sin

Baldintzak

aurrekoa	ondorioa
banetzeke	netzeke/lekinas
baleitzeke	leitzeke/leki
bageñitikos	geñitikos/lekigara
baseñitikos	señitikos/lekisara
baseñitikos	señitikos/lekisarie
baleitzekes	leitzekes/lekix ¹

1. Bigarren hauek gazteek erabiltzen dituzte

subjuntibo oraina
neitten/neidxen
deixen
geittesela

seixen
seixien
deixen

Ahalezkoak

Oraina	iragana
neike/lekinas ¹	neikin/neikidxen
leike/lei/leki	leikin/leikidxen
geinkes/lekigara	geinkin
seinkes/lekisara	seinkin/seinkixen
seinkies/lekisarie	seinkiesen
leikes/leix/lekix	leixen

Agintera

bei²
seix
seixe

2. «Bei» hori beroriketan bakarrik erabiltzen da.

NOR-NORI

Indikatibo oraina

NI

natzo
natzu
natzue
natzoe

HURA

dast
datxo/datzo
dasku
datzu
datzue
datxoe/datzoe

HAIEK

dastes
datxos/datzos
daskus
datzus
datzusie
datxosie/datzosie

Indkiatibo iragana

HURA

dasten
dakon/datzon
daskun
datzun
datzuen
datzoen

HAIEK

dastesen
dakosen/datxosen
daskusen
datzusen
datzusien
datzosien

Baldintza ondorio orainak eta ahalezko orainak

HURA	HAIEK
lekidast	lekidastes
lekidatzo	lekidatzos

lekidasku	lekidaskus
leskidatzu	lekidatzus
lekidatzue	lekidatzusie
lekidatzo	lekidatzosie

Subjuntibo oraina

HURA	HAIEK
didastela	didastesela
didatzola	didatzosela
didaskule	didaskusela
didatzule	didatzusela
didatzuela	didatzusiela
didatzoela	didatzosiela

NORK-NOR

Indikatibo oraina

NI	GU
neu	gaitxu
nosu	gaitxusu
nosue	gaitxusue
nabe/neue	gaitxue
ZU	ZUEK
saitxut	saitxutie
saitxu	saitxue
saitxu(g)u	saitxugu
saitxue	saitxue
HURA	HAIEK
dot	dotes
deu	deus/dotzus
do(g)u	do(g)us
dosu	dosus
dosue	dosusie
dabe/deue	dabes/deues/dotzusie

Indikatibo iragana

NI	GU
neuen/nendun	gaitxun/gaitxusen
nosun	gaitxusun
nosuen	gaitxusuen
naben/neuen/nenduen	gaitxuen/gaitxusien
ZU	ZUEK
saitxuten	saitxutien
saitxun	saitxuen
saitxugun	saitxuegun
saitxuen	saitxuen
HURA	HAIEK
nabañ	nitxusen /notzusen
ban	(do)tzusen

gendun	gendusen
sendun	sendusen
senduen	sendusien
ben	(do)tzusien ¹

1. «dotzusen» eta «dotzusien» ezezko esaldietan bakarrik entzuten dira

Baldintza ondorio orainak eta ahalezko orainak

HURA	HAI EK
lekit ¹	lekites ¹
leki	lekix
lekigu	lekigus
lekixu	lekixus
lekixue	lekixusie
lekidxe	lekidxes

1. «LEKIT» ETA «LEKITES» HORIEN ORDEZ BALDINTZETAN «NEKE» ETA «NEKES» erabiltzen dira ere.

Subjuntibo oraina

NI	
neidxen	
neixun	
neixuen	
neidxen	
HURA	HAI EK
deittela	deittesela
deidxela	deidxela
deigun	deigusen
deixun	deixusen
deixuen	deixusien
deidxen	deidxen

Agintera

NI	
neixu	
neixue	
HURA	HAI EK
eixu	eixus
eixue	eixusie

NORK-NORI-NOR

Indikatibo oraina singularra

NIRI	GURI
dost	dosku
dostasu	dosu
dostasue	dosue
dostie	doskue

ZURI	ZUEI
dotzut	dotzutie
dotzu	dotzue
dotzugu	dotzugu
dotzue	dotzue
HARI	HAIEI
dotzat	dotzatie
dotzo	dotzoe
dotzagu	dotzagu
dotzasu	dotzasue
dotzasue	dotzasue
dotzoe	dotzoe

Indikatibo oraina plurala

NIRI	GURI
dostes	doskus
dostasus	dosus
dostasusie	dosusie
dosties	doskusie
ZURI	ZUEI
dotzutes	dotzuties
dotzus	dotzusie
dotzugus	dotzugus
dotzusie	dotzusie
HARI	HAIEI
dotzates	dotzaties
dotzos	dotzosie
dotzagus	dotzagus
dotzasus	dotzasusie
dotzasusie	dotzasusie
dotzosie	dotzosie

Indikatibo iragana singularra

NIK	GUK
notzon	gentzon
notzun	gentzun
notzuen	gentzuen
notzoen	gentzoen
ZUK	ZUEK
dostasun	dostasuen
doszasun/sentzon	dotzasuen/sentzoen
—	—
dotzasuen/sentzoen	dotzasuen/sentzoen
HARK	HAIEK
dosten ¹	dostien
dotzon	dotzoen

1. batzutan «otzun» eta hay bezalako «D» gabedunak entzun daitezke ere.

doskun	doskuen
dotzun	dotzuen
dotzuen	dotzuen
dotzoen	dotzoen

Indikatibo iragana plurala

NIK	GUK
notzosen	gentzosen
notzusen	gentzusen
notzusien	gentzusien
notzosien	gentzosien
ZUK	ZUEK
dostasusen	dostasusien
dotzasusen	dotzasusien
—	—
dotzasusien	dotzasusien/sentzosien
HARK	HAIEK
dostesen	dostesien
dotzosen	dotzosien
doskusen	doskusien
dotzusen	dotzusien
dotzusien	dotzusien
dotzosien	dotzosien

Baldintza ondorioak eta ahalezko orainak
Singularra

NIRI	GURI
lekist	lekisku
lekistasu	—
lekistasue	—
lekistie	lekiskue
ZURI	ZUEI
lekitzut	lekitzutie
lekitzu	lekitzue
lekitzugu	lekitzugu
lekitzue	lekitzue
HARI	HAIEI
lekitzat	lekitzatie
lekitzo	lekitzoe
lekitzogu	lekitzogu
lekitzосу	lekitzosue
lekitzosue	lekitzosue
lekitzoe	lekitzoe

Plurala

NIRI	GURI
lekistes	lekiskus
lekistasus	—

lekistasusie	—
lekistesie	lekiskusie
ZURI	ZUEI
lekitzutes	lekitzutesie
lekitzus	lekitzusia
lekitzugus	lekitzugusia
lekitzusie	lekitzusia
HARI	HAIEI
lekitzates	lekitzatesie
lekitzos	lekitzosie
lekitzogus	lekitzogusia
lekitzosus	lekitzosusia
lekitzosusie	lekitzosusia
lekitzosie	lekitzosie

Subjuntibo oraina singularra

HARK	HAIEK
distela	distiela
ditzola	ditzoela
diskule	diskuela
ditzule	ditzuela
ditzuela	ditzuela
ditzoela	ditzoela

subjuntibo oraina plurala

HARK	HAIEK
distesela	distesiela
ditzosela	ditzosiela
diskusela	diskusiela
ditzusela	ditzusiela
ditzusiela	ditzusiela
ditzosiela	ditzosiela

Agintera singularra

ZUK	ZUEK
eistasu	eistasue
eitzaisu	eitzaisue
—	—
eitzaisue	eitzaisue

Adizkiok osorik entzun ahal izateko ezezko esaldiak erabili behar dira, baiezko esaldietan aurreko «e» galtzen da.

Agintera plurala

ZUK	ZUEK
eistasus	eistasusie
eitzaisus	eitzaisusie
—	—
eitzaisusie	eitzaisusie

EGON

Oraina

neu

deu

geus-

seus

seusie

deus

Iraganeraz «negon» eta «egon» bakarrik bildu ditugu

JOAN

NOR oraina

noye

doye

goyes

soyes

soyesie

doyes

NOR-NORI oraina

NI

noyetzó

noyetzú

noyetzue

noyetzoe

HURA

doyest

doyetzó

doyesku

doyetzú

doyetzue

doyetzoe

GU

goyetzos

goyetzus

goyetzusie

goyetzosie

HAIIEK

doyestes

doyetzos

doyeskus

doyetzus

doyetzusie

doyetzosie

ETORRI

NOR oraina

nator

dator

gatos

satos

satosie

datos

NOR-NORi oraina

NI

natortzó

natortzú

GU

gatortzos

gatortzus

natortzue	gatortzusie
natortzoe	gaotrtzosie
HURA	HAIIEK
datost	datostes
datortzo	datortzos
datosku	datoskus
datortzu	datortzus
datortzue	datortzusie
datortzoe	datortzosie

IBILI

NOR oraina
 nabil
 dabil
 gabix
 sabix
 sabixie
 dabix

NOR-NORI oraina

NI	GU
nabiltzo	gabiltzos
nabiltzu	gabiltzus
anbiltzue	gabiltzusie
nabiltzoe	gabiltzosie
HURA	HAIIEK
dabist	dabistes
dabiltzo	dabiltzos
dabixku	dabixkus
dabiltzu	dabiltzus
dabiltzue	dabiltzusie
dabiltzoe	dabiltzosie

JAKIN

NORK-NOR oraina

HURA	HAIIEK
dakit	dakites
daki	dakix
dakiu/dakidxeu	dakius/dakidxeus
dekixu	dakixus
dakixue	dakixusie
dakidxe	dakidxes

Iragana
HURA

nekidxen
ekidxen
—
senkin
—
—

Adizkiok guti erabiltzen dira

NORK-NORI-NOR

oraina singularra

NIRI	GURI
dakist	dakisku
dakistasu	—
dakistasue	—
dakistie	dakiskue
ZURI	ZUEI
dakitzut	dakitzutie
dakitzu	dakitzue
dakitzugu	dakitzugue
dakitzue	dakitzue
HARI	HAIEI
dakitzat	dakitzatie
dakitzo	dakitzoe
dakitzagu	dakitzague
dakitzasu	dakitzasue
dakitzasue	dakitzasue
dakitzoe	dakitzoe

Oraina plurala

NIRI	GURI
dakistes	dakiskus
dakistasus	—
dakistasusie	—
dakistesie	dakiskusie
ZURI	ZUEI
dakistzutes	dakitzutesie
dakitzus	dakitzusie
dakitzugus	dakitzugusie
dakitzusie	dakitzusie
HARI	HAIEI
dakitzates	dakitzatesie
dakitzos	dakitzosie
dakitzagus	dakitzagusie
dakitzasus	dakitzasusie
dakitzasusie	dakitzasusie
dakitzosie	dakitzosie

EDUKI

NORK-NOR oraina

NI

neko

nekosu

nekosue

nekoe

HURA

dekot

deko

dekeu/dekogu

dekosu

dekosue

dekoe

HAIEK

dekotes

dekos

dekeus

dekosus

dekosuese/dekosusie

dekoes/dekosie

iragana

HURA

nekon

bakon

genkon

senkon

senkoen

bakoen

HAIEK

nekosen

bakosen¹

genkosen

senkosen

senkosien

bakosien

1. Hirugarren pertsonak beti «BA» -rekin ematen zituzten.

Bladintza aurrekoak

HURA

baneko

baleko

bagenko

basenko

basenkoe

balekoe

HAIEK

banekos

balekos

bagenkos

basenkos

basekonsie

balekosie

NORK-NORI-NOR

Oraina singularra

NIRI

dekost

dekastasu

dekastasue

dekostie

ZURI

dekotzut

dekotzu

dekotzugu

dekotzue

GURI

dekosku

–

–

dekoskue

ZUEI

dekotzutie

dekotzue

dekotzugu

dekotzue

HARI	HAIEI
dekotzat	dekotzatie
dekotzo	dekotzoe
dekotzagu	dekotzagu
dekotzasu	dekotzasue
dekotzasue	dekotzasue
dekotzoe	dekotzoe

Oraina plurala

NIRI	GURI
dekostes	dekoskus
dekostasus	–
dekostasusie	–
dekostesie	dekoskusie
ZURI	ZUEI
dekotzutes	dekotzutesie
dekotzus	dekotzusia
dekotzugus	dekotzugusie
dekotzusie	dekotzusie
HARI	HAIEI
dekotzates	dekotzatesie
dekotzos	dekotzosie
dekotzagus	dekotzagusie
dekotzasus	dekotzasusie
dekotzasusie	dekotzasusie
dekotzosie	dekotzosie

EROAN

NORK-NOR oraina

NI	
naru	
narusu	
narusue	
narue	
HURA	HAIEK
darut	daruetes
daru	darus
daruu	daruus
darusu	darusus
darusue	darusuese/darususie
darue	daruese

NORK-NORI-NOR

Oraina singularra

NIRI	GURI
darust	darusku
darustasu	–

darustasue	—
darustie	daruskue
ZURI	ZUEI
dartuzut	darutzutie
darutzu	darutzue
darutzugu	darutzugu
darutzue	darutzue
HARI	HAIEI
darutzat	dartuzatie
darutzo	darutzoe
darutzagu	darutzagu
darutzasu	darutzasue
darutzasue	darutzasue
darutzoe	darutzoe

Oraina plurala

NIRI	GURI
darustes	daruskus
darustasus	—
darustasusie	—
darustesie	daruskusie
ZURI	ZUEI
darutzutes	darutzutesie
darutzus	darutzusie
darutzugus	darutzugusie
darutzusie	darutzusie
HARI	HAIEI
darutzates	darutzatesie
dartuzos	darutzosie
darutzagus	darutzagusie
darutzasus	darutzasusie
darutzasusie	darutzasusie
darutzosie	darutzosie

EKARRI

NORK-NOR oraina

NI

nakar

nakasu

nakasue

nakarre

HURA

dakat

dakar

dakarru

dakasu

HAIEK

dakates

dakas

dakarrus

dakasus

dakasue   dakasuese/dakasusie
 dakarre   dakasie

NOR-NORI-NOR

oraina singularra

NIRI	GURI
dakast	dakasku
dakastasu	—
dakastasue	—
dakastie	dakaskue
ZURI	ZUEI
dakatzut	dakatzutie
dakatzu	dakatzue
dakatzugu	dakatzugu
dakatzue	dakatzue
HARI	HAIEI
dakatzat	dakatzatie
dakatzo	dakatzoe
dakatzagu	dakatzagu
dakatzasu	dakatzasue
dakatzasue	dakatzasue
dakatzoe	dakatzoe

Oraina plurala

NIRI	GURI
dakastes	dakaskus
dakastasu	—
dakastasusie	—
dakastesie	dakaskusie
ZURI	ZUEI
dakatzutes	dakatzutesie
dakatzus	dakatzusie
daktzugus	dakatzugusie
dakatzusie	dakatzusie
HARI	HAIEI
dakatzates	dakatzatesie
dakatzos	dakatzosie
dakatzagus	dakatzagusie
dakatzasus	dakatzasusie
dakatzasusie	dakatzasusie
dakatzosie	dakatzosie

Erabili

NORK-NOR oraina

NI
 nabil
 nabixu

nabixue	
nabille	
HURA	HAIEK
dabit	dabites
dabil	dabix
dabigu	dabigus
dabixu	dabixus
dabixue	dabixusie
dabille	dabixie

NORK-NORI-NOR

Oraina singularra

NIRI	GURI
dabist	dabisku
dabistasu	—
dabistasue	—
dabistie	dabiskue
ZURI	ZUEI
dabitzut	dabitzutie
dabitzu	dabitzue
—	—
dabitzue	dabitzue
HARI	HAIEI
dabitzat	dabitzatie
dabitzo	dabitzoe
dabitzogu	dabitzogu
dabitzosu	dabitzosue
dabitzosue	dabitzosue
dabitzoe	dabitzoe

Oraina plurala

NIRI	GURI
dabistes	dabiskus
dabistasus	—
dabistasusie	—
dabistesie	—
ZURI	ZUEI
dabitzutes	dabitzutesie
dabitzus	dabitzusie
—	—
dabitzusie	dabitzusie
HARI	HAIEI
dabitzates	dabitzatesie
dabitzos	dabitzosie
dabitzogus	dabitzogusie
dabitzosus	dabitzosusie
dabitzosusie	dabitzosusie
dabitzosie	dabitzosie

Esan

NORK-NOR oraina

HURA	HAIEK
diñot	diñotes
diño	diños
diñogu	diñogus
diñosu	diñosus
diñosue	diñosusie
diñoie	diñosie

NORK-NORI-NOR

oraina singularra

NIRI	GURI
diñost	diñosku
diñostasu	diñoskusu
diñostasue	diñoskusue
diñostie	diñoskue
ZURI	ZUEI
diñotzut	diñotzutie
diñotzu	diñotzue
diñotzugu	diñotzugu
diñotzue	diñotzue
HARI	HAIEI
diñotzat	diñotzatie
diñotzo	diñotzoe
diñotzagu	diñotzogu
diñotzasu	diñotzosu
diñotzasue	diñotzosue
diñotzoe	diñotzoe

Oraina plurala

NIRI	GURI
diñostes	diñoskus
dinostasus	diñoskusus
diñostasusie	diñoskususie
diñostesie	diñoskusie
ZURI	ZUEI
diñotzutes	diñotzutesie
diñotzus	diñotzusia
diñotzugus	diñotzugusia
diñotzusie	diñotzusia
HARI	HAIEI
diñotzates	diñotzatesie
diñotzos	diñotzosie
diñotzagus	diñotzogus
diñotzasus	diñotzosusie

diñotzasusie
diñotzosie

diñotzosusie
diñotzosie

Eritzi

NORK-NORI-NOR oraina

HARI	HAIEI
deitzat	deitzatie
deitzo	deitzoe
deitzogu	deitzogu
deitzosu	deitzosue
deitzosue	deitzosue
deitzoe	deitzoe

Ihardun

diardut
diardu
diardugu
diardusu
diardusue
diardue

Erion

Adizki bat bakarrik fosildurik:
daridxola deu

SINTAXISA

Arlo honetan erlaziorik garrantzitsuenen adibide batzu damazkigu:

OSTERA

–au sarra da eta au ostera gastu
–au erre doye eta au ostera mendire

ALANDA GUSTIS BE

–egualdi txarra eitxen deu baya alanda gustis be dxungo gara.
–autobuse galdusue baya alanda gustis be elduko sarie

DANA DALA

–dana dala eingoot biarra
–dana dala urtengo dabe

BAÑO

–ori esta suri Mikelena baño
–ori esta amantzat neutzat baño

ESIK

- su ixen esik danak egondix amen
- orrixek ixen esik danok itxauntzegu

ESESE

- ainkak esese musturrepe apurtukotzus
- katuk esese txakurrepe badeus amen

SEIN... SEIN...

- seiñau ein seiñori ein bardin dost

BAI... BAI...

- moskortidzek erri gustidxetan deus bai nirin bai surin

ES... ES...

- esta eotrri es Mikelik es Andonirik esiñor
- estot ekarri es dirurik es boligraforik eseser

ESTA.... BE

- estot ekarri es ardaurik esta tabakoripes.

BAITTE.... BE

- Esterrek erosideu ta baitte Andonipe
- Lekitxora dxungara eta baitte Ondarrure be

ALA

- ser gusu au ala besti?
- nora dxungo sara Gernikara ala Artiara?

EDO

- estakit noix etorriko nasen gaur edo bidxar
- goixin edo arratzaldin dxungo nas

BAYA

- dxungo nasela esantzat baya estakit dxungo nasen
- esetortzeko esantzat baya askanin etorri de.

-LA

- etorrisarela esantzat
- erosiko deuela esandost

-NIK

- esteu esan dxungo danik
- estoskue esan salduko dabenik

-NA (konpletiboa)

- estakixu ori olan dana
- badakit etorri dana

SUBJUNTIBOA

- amak dxan digun nai deu
- etorri saixen naidot

ZE HAR GALDERA

- ia arrisku danes
- ia etorriko basara

-N (erlatiboa)

- etorridan mutille gernikarra da
- erosisune estast gustaten

-LAKO

- autobuse galdu dotelako berandu nator
- goguk emoten dostelako beixuntentzut

ETA (kausala)

- ointxen deitxutentzut orrek esan dosteta.

SE (kausala)

- enaban ikusi se eldu netzenin berandu san

-NIN (-NEAN, denborazkoa)

- kalin egon netzenin ikusi saitxuten

-LA (denborazkoa)

- etxera goyesela galdu dot diru

-N BITARTIN

- su satosen bitartin amen egongo gara

BAÑO ARIÑAO

- ama etorri baño ariñau au einbixu

-NERAKO

- ama datorrenerako baskaridxe prepara

-NETIK

- esautu saitxutenetik esaitxut ikusi

-RIK (denborala)

- atzorik gaurrera mejori aundidxe eindeu

LES (bezala)

- seu etorri sareles geu dxungo gara

LAKU (bezalakoa)

- au surelaku de

-N ANTZERA

- seuek einsuen antzera eingogu

BESTE

-nik sure beste diru dekot

BAÑO... -AUE

-su baño aundidxaue nas.

Hona hemen graduatzaileak:

sarraue	gastiaue	apalaue
sarrena	gastiena	apalena
sarreidxe	gastieidxe	apaleidxe

ARREN

-seu etorri arren estotzut emongo

-eualdi txarra eiñarren dxungo gara mendire.

-N GAIÑUN (-N NEURRIAN)

-bera gose dan gaiñun nas ni egarri (esaera zaharra)

-berak esan deuen gaiñun eindot

BALDINTZAK

-eitxen basu emongotzut

-dxuten basara galduko sara

-erosi eskero emiñiko lekit

-ekarri eskero pagako lekitzut

Hona hemen sintaxis arloan erabiltzen diren beste erlazio batzu:

-TEA-	-TZEKO-
botati	botateko
beteti	beteteko
dxasoti	dxasoteko
etorti	etorteko
eltzi	eltzeko
ebaitxi	ebaitxeko
iltzi	iltzeko
ixti	ixteko
sartzi	sartzeko
eukitxi	eukitxeko
-TAKOAN-	-TZEAN-
botatakun	botatzin
betetakun	betetzin
dxasotakun	dxasotzin
etorritxakun	etortzin
eldutakun	eltzin
ebaitxakun	ebaitxin
eukitxakun	eukitxin
ildakun	iltzin
sartundakun	sartzin
emondakun	emotin
itxitakun	ixtin

-KERAN-

botakeran
betekeran
dxasokeran
etorkeran
eldukeran
ebaikeran
eukikeran
ilkeran
sartukeran
emokeran
itxikeran

-TZERAKOAN-

botatzerakun
betetzerakun
dxasotzerakun
etortzerakun
eltzerakun
ebaitxerakun
eukitxerakun
iltzerakun
sartzerakun
emoterakun
itxiterakun

-TEARREN-

botatjarren
betetjarren
dxasotjarren
etortzjarren
eltzjarren
ebaitxjarren
eukitxjarren
iltzjarren
sartzjarren
emotjarren
ixitjarren

-TEAGATIK-

botatiaittik
betetiaittik
dxasotiaittik
etortziaittik
eltziaittik
ebaitxiaittik
eukitxiaittik
iltziaittik
sartziaittik
emotiaittik
ixtiaittik

-TEKOTAN-

botatekotan
betetekotan
dxasotekotan
etortzekotan
eltzekotan
ebaitxekotan
eukitxekotan
iltzekotan
sartzekotan
emotekotan

-TAKO-

botatako
betetako
dxasotako
etorritxako
eldutako
ebaitxako
eukitxako
ildako
sartundako
emondako

ATZIZIKIAK

Hemen aurkitu ahal izan ditugun atzizkiak aurkezten ditugu.

-TASUNA

aberastasune
arintasune
edertasune
garbittasune
laguntasune
ondasune

argitxasune
baltzitasune
estutasune
itxotasune
maittasune
suritxasune

-ZALE
andrasali
gogosali

-KILA
andrakilli

-TSU
barritzu
bixartzu
lañotzu

-KA
ainke

-TZA
eridxotzi
jentetzi
lapatzi

-KERA
asikeri

-ALDI
berbaldidxe
egualdi

-GURA
asguri
botaguri

-KADI
arrikadi
ikubilkadi
ostikadi
puskadi
surrustadi

errekadi
murruskadi
plastadi
sakadi
trumonadi

-DUN
berbaldune
dxakitxune
dxatune
kulpadune

-ZKO
berasku
biar ixenesku
esiñesku
olesku

-UNE
baltzuni

-KUNE
beikuni

-DURA
sabaldura

-TZARO
sartzaru

-TZAILE
sorrotzailleru

-OR
lotzorra

-TI
billurtidxe
eskertidxe
ikaratidxe
moskortidxe
negarti

-ARI
errementaidxe
erremularidxe
errotaridxe

-ALDE
goixaldi

-KIN
ondakiñek

-ERA
luseri

-GAIA
errengeidxe
koñetakeidxe
koñetokeidxe
subingeidxe

-RO
geldiro

-SKA
gorriski
oriski

-KERIA
iñusentekeridxe
sarbukeridxe
tentelkeridxe

-KI
ipingidxe

-ETA
lapurreti

-DI
piñadidxe
sagastidxe

ESALDIEN BILDUMA

Hona hemen gure galdeketa emanikako erantzunak non Elantxobeko hizkera arruntan agertzen diren laburtzapen batzu ikus bait daitezke:

- 1.-ni emengu nas
- 2.-abadi urrun bixide
- 3.-gu etorgara
- 4.-gurasuk dxundix
- 5.-su bilboku sara
- 6.-suek kanpokuk sarie
- 7.-amak apaidxe eindost
- 8.-orrek diru emondostie
- 9.-suk egidxe esastasu
- 10.-suek ure emostasue
- 11.-nik aitxeri ogidxe emontzat
- 12.-aitxek orreri estotzo eser esan
- 13.-guk abaderi egidxe esantzeu
- 14.-onek nebiri dxateku emontzoe
- 15.-suk orreri estotzazu eser esan
- 16.-suek beidxeri bedarra botatzasue
- 17.-alabik gastaya ekarri dosku
- 18.-orrek gusurre esan doskue
- 19.-ogidxe gustaten dast
- 20.-orreri ardaue gustaten datzo
- 21.-etxi erre dasku
- 22.-orreri ardie ildatzo
- 23.-suri alabi etordatzu
- 24.-sueri dxateku erre datzue
- 25.-aitxek ikusi neu
- 26.-orrek etxin euki neue
- 27.-suk eseututen nosu
- 28.-suek ekarri nosue
- 29.-nik imiri esni emotzatie
- 30.-aitxek orreri autu saldutzo
- 31.-guk orreri ure eskatutzeu

- 32.–onek umiri baskaridxe eintzoe
- 33.–alabik sagarrak ekarri dostes
- 34.–orrek madaridzek emondostesie
- 35.–suk giltzek ekarristasus
- 36.–suek niri artxuk erosistasusie
- 37.–etxe bat erositot
- 38.–semik dana dxan deu
- 39.–guk idixe saldugu
- 40.–orrek okeli ebaidabe
- 41.–suk arraṅe erosisu
- 42.–suek ogidxe ekarrisue
- 43.–arek ikusi gaitxu
- 44.–orrek eseututen gaitxue
- 45.–nik eseututen saitzut
- 46.–nik gaur goixin ikusi saitzutie
- 47.–ni ondo neu
- 48.–ati itxite deu
- 49.–gu dxesarritte geus
- 50.–umik lo deus
- 51.–su geixorik seus
- 52.–nik dirue emontzut
- 54.–ogidxe emontzutie
- 55.–ni etxera noye
- 56.–ama kalera doye
- 57.–gu mendire goyes
- 58.–umik eskatzera doyes
- 59.–nora soyes?
- 60.–suek errire soyesie
- 61.–sagarrak emontzutes
- 62.–piparrak emontzutesie
- 63.–amendik nabil
- 64.–txakurre kanpun dabil
- 65.–gu ondo gabix
- 66.–orrek ortik dabix
- 67.–nundik sabix?
- 68.–suek txarto sabixie
- 69.–piparrak ekardotes
- 70.–orrek mandaridzek eruntxus
- 71.–mallukidzek dxangus
- 72.–orrek idarrak ekarritxusie
- 73.–suk berakatzak erosisus
- 74.–artxuk ilsusie
- 75.–giltzek dxausi dastes
- 76.–orreri intxaurrek gustaten datzos
- 77.–lagunek etorri daskus
- 78.–orreri arbolak erre datzosie
- 79.–suri alabak etorri datzus
- 80.–okanak gustaten datzusie?
- 81.–atzo ardaue erosi naban
- 82.–orrek otzara bat ekarriban

- 83.-etxi saldu gendun
 84.-orrek txarridxe ilben
 85.-suk diru artusendun
 86.-suek ardaue edansenduen
 87.-amari biar bat einnotzon
 88.-orreri diru emonnotzoen
 89.-suri ardaue eskatu notzun
 90.-dxateku ekarri notzuen
 91.-aistik ogidxe emondosten
 92.-aitxek orreri diru emontzon
 93.-orrek egidxe esan doskun
 94.-orrek umiri esani emontzoen
 95.-amari giltze emon gentzon
 96.-orreri ure emon gentzoen
 97.-atzo berandu etorri netzen
 98.-umi arin eldusan
 99.-gu kanpun bixi geñin
 100.-gurasuk dxunsin
 101.-su oiñes eotrriñin
 102.-suek emen egon seiñien
 103.-atzo aitxitxe etorri dasten
 104.-orreri etxi erre datzon
 105.-orreri beidxe ildatzoen
 106.-diru galdu daskun
 107.-suri nebi etorri datzun
 108.-dana astu datzuen
 109.-orrek giltze emon dostien
 110.-amari ogidxe emontzoen
 111.-guri idixku ekarri doskuen
 112.-nebaarrebari esni emontzoen
 113.-aitxek dxaidxetan ikusi gaitxusen
 114.-orrek etxin eukin gaitxusien
 115.-amak etxetik bota neuen
 116.-orrek eseutu neuen
 117.-suk orreri ati konpondu sentzon
 118.-suek amumari diru emon sentzoen
 119.-atzo sagarrak ekarri nabasen
 120.-neskik okanak erositzusen
 121.-guk ollaskuk ekarri gendusen
 122.-orrek kipulak botatzusien
 123.-suk auntzek ekarri sendusen
 124.-suek palomak ilsendusien
 125.-orreri artxuk emon notzosen
 126.-neskari giltzek emon notzosien
 127.-suri madaridxek ekarri notzusen
 128.-sueri ogidxek emon notzusien
 129.-nik euskera dakitt
 130.-nebik frantzes daki
 131.-guk gitxi dakigu
 132.-orrek seuser dakidxe

- 133.-suk eser estakixu
134.-suel gitxi dakixue
135.-amen dekot giltze
136.-orrek ogidxe deko
137.-guk ure dekogu
138.-orrek dxateku dekoa
139.-ser dekosu or?
140.-suek asto bat dekosue
141.-nik orrek berbak dakites
142.-onek numeruk dakix
143.-guk gausa batzuk dakigus
144.-orrek ixen batzuk dakixie
145.-giltzek dxeusi dastesen
146.-oneri lengusuk etorri datzosen
147.-aitxitxe ta amuma etorri daskusen
148.-orreri arbolak erre datzosien
149.-suri berba batzuk astu datzusen
150.-sueri olluk ildatzusien
151.-amen dekotes giltzek
152.-orrek palomak dekos
153.-guk auntzek dekogus
154.-orrek saldidzek dekosie
155.-amen posik bixiko lekinas
156.-ori guas ongo leki
157.-gu dxesarriko lekigara
158.-orrek mendidxen galduko lekix
159.-su amen posik ongo lekisara
160.-suek ixilduko lekisarie
161.-amendik ibilli lekinas
162.-ori dxesarri leki
163.-gu dxun lekigara etxera
164.-orrek etorri lekix
165.-sus nias eon lekisara
166.-suek etxin sartu lekisarie
167.-nik arraÑe erosiko lekit
168.-orrek ardaue edango leki
169.-guk dxateku ekarko lekigu
170.-orrek autu salduko lekidxe
171.-suk orras berba eingo lekixu
172.-suek astu ekarko lekixue
173.nik biar ori ein lekit
174.-orrek ogidxe erosi leki
175.-guk dxateku ekar lekigu
176.-orrek etxi erosi lekidxe
177.-sur ori konpondu lekixu
178.-suek argidxe amata lekixue
179.-nik orreri diru emongo lekitzat
180.-amak apaidxe eingo lekitzo
181.-aitxeri ogidxe erungo lekitzeu
182.-orrek umiri seuser emongo lekitzoe

- 183.–suk laguneri giltze emongo lekitzasu
 184.–suek oneri egidxe esango lekitzasue
 185.–orreri dxateku ein lekitzat
 186.–orrek amari diru emon lekitzo
 187.–guk aitxeri berba ein lekitzeu
 188.–orrek nebiri seuser eskatu lekitzoe
 189.–suk orreri egidxe esan lekitzasu
 190.–suek orreri eskatu lekitzasue ure
 191.–nik diru darut
 192.–orrek txakurre daru
 193.–guk ogidxe darugu
 194.–orrek aitxe darue
 195.–ser darusu or?
 196.–suek saldidxe darusue
 197.–amen dakat ogidxe
 198.–aitxek aterkidxe dakar
 199.–guk ogidxe dakagu
 200.–orrek apaidxe dakarre
 201.–ser dakasu or?
 202.–suek estakasue eser
 203.–etxetik nator
 204.–ama elixatik dator
 205.–gu mendittik gatos
 206.–orrek kanpotik datos
 207.–nundik satos?
 208.–suek lekeixotik satosie
 209.–giltzek darutes
 210.–orrek ardidxek darus
 211.–guk madaridxek darugus
 212.–orrek auntzek darusie
 213.–nik ogidxek dakates
 214.–orrek kerixak dakas
 215.–guk palomak dakagus
 216.–orrek konejuk dakasie

HIZTEGIA

A

- abadí = apaiza
 abádidxú = makailoa mota bat, (erd. abadejo)
 abarkéti = abarketa
 abendú = abendua
 abérastasuné = aberatasuna
 aberastú = aberastu
 aberatzá = aberatsa
 abí = habea
 adarrá = adarra
 adurré = adurra
 agertú = agertu

agiñé = hortza
 agostú = abuztua
 agurí = agurea
 ájenák = aieneak
 ainbet aríñen = hainbat arinen
 aingéru = aingerua
 áinkeeín = haginkaegin
 aískidetú = adiskidetu
 aistaórdí = ahizpaordea
 aistí = ahizpa
 aitté = aita
 aittébitxí = aitabitxi
 aittéordí = aitaordea
 aittú = ulertu, aditu
 aitxeíñarréba = aitagarreba
 aitxítxe = aitona
 així = haizea
 akába = hil
 akerrá = akerra
 akórda = esnatu
 akúsalarí = sare mota bat, sareok kolorearen bidez bereizten dira.
 akulí = akula (arrain mota bat)
 al = ahal
 alábaordí = alabaordea
 alabí = alaba
 aláko batén = halako batetan
 alarguné = alarguna
 albaiñú = albaina
 albísarrá = itsasalu
 aldás berá = aldatz behera
 aldás gorá = aldatz gora
 aldatzá = aldatza
 alderdidxé = alderdia
 alégindú = ahalegindu
 alkárras = elkarrekin
 alkóndari = alkondara
 almúdasalá = burukoa
 alperrá = alperra
 alpérrik galdú = alperrik galdu
 altxá = altza, zuhaitz mota bat; 2) altxatu
 alú = alua
 amábitxí = amabitxi
 amáiñarréba = amaginarreba
 amaitxú = amaitu
 amántala = amantala
 amáordí = amaordea
 amárra = lotu
 amarradéruk = amarraderoak
 amárratzá = olagarro
 amáta = itzali

amílotxá = amilotxa (txori mota bat)
 amórrotuté = amorratuta
 amu = amua
 amúma = amona
 amúskidxé = itsasontzietako sukaldari eta untzimutilei lan bereziak egitea-
 gatik ematen zaien ehunekoa.
 anaidxi = anaia
 andittú = handitu
 andrakilli = andrakila
 andrásalí = adrazalea
 andrí = andrea
 angirí = aingira
 angulí = angula
 animáli = animala
 ánkasbéra = anka bezala
 ánkasgóra = anka gora
 ankí = anka
 antostadí = truskila
 antxiñe = aspaldi
 antxói = antxoia
 antzá = antza
 antzekú = antzekoa
 antzúle = leloa
 aókadi = ahokada
 apaídxuk = aparailuak
 apalá = apala
 apaídxé = afaria
 aparrá = aparra
 aprillé = apirila
 apurtú = apurtu
 apurtúte = apurtuta
 aputzé = apatza; ogi aputze
 arañun = harenegun
 aratxá = zuhaitz mota bat
 árbolí = arbola
 ardatzá = ardatza
 ardawé = ardoa
 ardídxé = 1) ardia, 2) arkaxuxoa
 aréridxú = arerioa
 aretxá = haritza
 argalá = argala
 argaldú = argaldu
 argídxé = argia
 argítzasuné = argitasuna
 argíxaidxé = argizagia
 arí = harea
 arídxé = haria
 aríntasuné = arintasuna
 ariné = arina, bizkorra
 arítxu = aharia

arkádi = itsasontzietako zati bat
 arkásidxé = arkazia
 arnási artún = arnasa hartu
 arótza = arotza
 arrá = 1) arra; 2) harra
 arraídxí = arraia
 arránka = kanporatu
 arrankilli = aingura
 arrántzun = arrantzan
 arrañé = arraina
 arrañetán ein = arrantzan egin
 arrátoyé = arratoia
 arratzaldí = arratsaldea
 arraúsidxé = aharrausia
 arrebí = arreba
 arrén = arren
 arrídxé = harria
 arrikadí = harrikada
 arriskú = arrisku
 arrókeridxé = harrokeria
 arrotú = harrotu
 arrotzí = arraultza
 arrú = harro
 artaburú = artaburua
 artés = zuzen; hitz hau gehien bat pertsonen gainean erabiltzen da.
 artí = artea
 artótzi = artotza
 artún = hartu
 artxú = bildotsa
 asála = azala
 asárratú = haserratu
 aseridxé = azeria
 asgúri = hazkurea
 así = 1) aza; 2) hazi; 3) hasi
 asikerí = hasiera
 askána = azkena
 askánin = azkenean
 askí = aska
 askó = asko
 askónarrá = azkonarra
 askórdiñé = hazkordina
 askóri = haizkora
 asmá = asmatu
 asmú = asmoa
 aspidxén = azpian
 astélená = astelehena
 astí = 1) euskarri; 2) astea
 astinÿu = astindu
 astú = astoa
 asuné = asuina

asurré = hezurra
 atará = atera
 atertú = atertu
 atérkidxé = aterkia, gehienetan guardasola erabiltzen da hala ere aterkidxe
 denek ezagutzen dute.
 atí = atea
 atrápa = harrapatu
 atrebidú = ausartu
 atxá = arkaitza
 atxurré = haitzurra
 atzámarrá = hatzamarra
 atzátalá = eskuetako hatzazala
 atzeín = hatz egin
 atzékídxé = aitzakia
 atzékosáurrerá = alderantziz
 atzera = atzera
 átzeratú = atzeratu
 átzi = popa
 átzin = atzean
 atzó = atzo
 atzú = atsoa
 atuné = atuna
 aú = ahoa
 aumí = ahuntzumea
 aundídxé = handia
 auntzé = ahuntza
 aurkídxé = aulki txiki bat zeina josteko edo erabiltzen bait da.
 aurpéídxé = aurpegia
 áurrin = aurrean
 ausí = hautsi
 áusidxe = ahausi
 áusi ein = ahausi egin
 áusike = ahausika
 ausokú = auzokoa
 auspú = auzpoa
 ausú = auzoa
 autortú = aitortu
 autzé = hautsa
 azulé = urdina; «z» erdararen eraginaz ahozkatzen dute.

B

ba = bada
 babí = baba
 babórrekó amúli = itsasontziko zati bat
 bajátu = jeitsi
 baltzá = beltza
 baltzítasuné = balztasuna
 baltzittú = belztu
 baltzúni = beltzune

baráú = baraua
 barbaiñé = barbarina
 bardín = berdín
 barí = barea
 barík = barik
 baríku = ostirala
 bárre ein = barre egin
 barrená = tolestura
 barrídxe = berria
 barritzú = berritsua
 barrún = barruan
 bart = bart
 bartólu = txori mota bat
 bartzá = bartza
 baserritxarrá = baserritarra
 basí = basa
 basterrá = bazterra
 basú = basoa
 basúrdi = basurdea
 batelíku = arrantzetarako erabiltzen den itsasontzi mota bat
 baterá = batera
 batún = batu
 be = ere
 bedarrá = belarra
 begídxe = begia
 begítxindorrá = begitxindorra
 béikuni = begirakune
 bein = behin
 beixú = begiratu
 bekeréke = umeei esateko erabiltzen da «arkume» esan nahi du.
 bekókidxé = bekokia
 belárridxé = belarria
 belárriondokú = belarriondokia
 belártzikú = belarritakoa
 belauné = belauna
 beláunikotú = belaunikatu
 beláunikó = belauniko
 beorrá = behorra
 berákatzá = baratxuria
 berandú = berandu
 beraskú = berazkoa
 berauné = berauna
 berbáldidxé = elkarrizketa
 berbalduné = berritsua
 berbí = hitza, berba
 berdúloiyé = txori mota bat
 beró ein = bero egin
 berotú = berotu
 berú = beroa
 besáwe = bixigua

- bestí = bestea
 besútakú = besoetakoa
 besú = besoa
 betándidxé = arrain mota bat (erda. «caballa»).
 beté = bete
 betúli = bekaina
 beyén = behean
 biarbáda = beharbada
 biar ein = lan egin
 biár ixén = behar izan
 biár ixená = beharra
 biár ixeneskú = beharrezkoa
 bibóti = bibotea
 bidégarrú = birigarroa
 bidár = bider
 bidí = bidea
 bidxámoná = biharamona
 bidxár = bihar
 bidxotzá = bihotza
 bidxurtú = bihurtu
 bigúndu = bigundu
 bigúne = biguna
 bíkidxek = bikiak
 bíkoti = bikotea
 biláwe = zoilua; arrain mota bat
 bildotzá = bildotsa ;hitz hau elantxobetarrek dinotenez elizan bakarrik erabiltzen da.
 billoisik = biluzik
 billoistú = biluztu
 billúrri = korapiloa
 billúrtidxé = bildurtia
 biríbillé = biribila
 birídxe = birika
 birrindú = birrindu
 birriñé = ogi apurra
 biskar asurré = bizkar hezurra
 biskolléri = urdaila
 biskórra = bizkorra
 bistú = piztu
 bitatín = bitartean
 bitzé = bitsa
 bitzóskolá = oinetako hazazkala
 bixarrá = bizarra
 bixartzú = bizarduna
 bixí ixén = bizi izan
 bixirík = bizirik
 bobásarí = sare mota bat, kolorearen bidez bereizten dira kolore ezberdindun sare bakoitzak izen berezi bat dauka.
 bobí = boga, arrain mota bat; Azkuek dakarrenez zuria eta arkaitzen artean bizi da.

bokárta = antxoá; arrantzaleek dinotenez izen hau kanpotik sartu da, antxoi sarriago erabiltzen da.

boltzí = poltsa

bonbúxe = arrain mota bat

bosá = ahotsa

bóta = bota

bótaguré = botagale

boxiñe = itsasontzietako helizeen zati bat

brankí = branka

brekí = breka, arrain mota bat

bridxedú = frijidu

bridxélak = litsak

bríntza = ogi punta bat

bularrá = bularra

burdídxé = gurdia

burdiñi = burdina

burrúntzaldidxé = burduntzalia

burú = burua

bustárridxé = uztarria

busténa = buztana

bustén baltzá = maguzabeltza, arrain mota bat

busténekerí = buztaikara, txori mota bat

bustídxé = bustia

D

daná = dena

dandárres ibili = narraz ibili

dardakadán egón = dardara egin

deittú = deitu

deseín = desegin

dirú = dirua

doméki = igandea

domístikúnéin = usin egin

dotori = dotorea

drangadí = dzangada

dubáin = dohain

durdú = durdoi, arrain mota bat; 2) «durdulako espank imiñi» (erda. «estar de morros»)

durundidxe = burrunbada

DX

dxabí = jabea

dxagón = jagon

dxaidxé = jaiá

dxaidxó = jaio

dxaikí = jaiki (ohetik bakarrik)

dxakí = jaka

dxakín = jakin

dxakítxuné = jakituna

dxan = jan
 dxanáridxé = janaria
 dxántzan ein = dantzan egin
 dxantzí = jantzi
 dxantzídxe = jantziak
 dxasekú = pertsona batek balio duela adierazten du
 dxaso = jaso
 dxateku = jatekoa
 dxatuné = jatuna
 dxéusi = jausi
 dxesarlekú = jesarleku
 dxesarrí = jesarri
 dxo = jo
 dxokátu = jokatu
 dxokú = jokua
 dxorratú = jorratu
 dxortí = jaurtiki
 dxosí = josi
 dxoskurí = jostura
 dxostórrotzá = jostorratza
 dxun = joan

E

ebaí = ebaki
 ébaidxé = abakia
 edán = edan
 ebéridxé = eguerdia
 edáridxé = edaria
 edein = ireki
 ederrá = ederra
 edértasuné = edertasuna
 edóidxe = hodeia
 edúrre = elurra
 edúrrein = elur egin
 edúrtzi = edurtza
 egáberí = hegabera
 egála = hegala; hondartzakoa
 egás ein = hegaz egin
 egidxé = egia
 egón = egon
 egosí = egosi
 egostú = erre; oinak
 egú = 1) hegoa; «ego aixi»; 2) hegaztien hegoa
 egualdí = eguraldia
 eguástená = asteazkena
 egúená = osteguna
 egúerdidxé = eguerdia
 eguné = eguna
 egurré = egurra
 egurretán = egurretan

eidxó = eho
 ein = egin
 éji = ardatza? itsasontziaren zati bat
 ekarrí = ekarri
 eldú = 1) heldu, fruituak; 2) iritsi
 elgorridxé = elgorria
 elixí = eleiza
 elíxtxoridxé = artatxoria
 elórridxé = 3lorria
 emí = emea
 emón = eman
 endékatú = 1) zimeldu; 2) makaldu
 enpáatú = ase
 entzarú = arantzaleek erabiltzen duten ur-jantzia
 entzún = entzun
 eperrá = eperra
 epértargidxé = ipurtargia
 erákutzi = erakutsi
 erántzun = erantzun
 erástuné = eraztuna
 erátzi = eraitsi
 erbídxé = erbia
 erdidxé = erdia
 erdidxén = erdian
 ereín = erein
 erétxi = eritzi
 erétxidxé = iritzia
 eriñotzá = ereinotza
 erídxotzi = heriotza
 erlémandú = erlastarra
 erlí = erlea
 ermítti = baseliza
 erné = erne
 erosí = erosi
 érpe eín = hatzaparka egin
 erpékadí = hatzaparkada
 errápi = errapea
 erre = erre
 errebollú = erreboiloa, arrain mota bat
 erregí = erregea
 erregíni = erregina
 errégutú = erregutu
 erréidxotxoridxé = txori mota bat
 erréki = erreka
 errellí = txirringa
 erreménta = lehertu
 errémentaidxé = herremntaria
 erremú = arrauna
 erremularidxe = arraunlaria
 errená = errena

errengeidxe = errengeia
 erresá = erraza
 erréstan ein = liskar egin
 errí = erredura
 errídxé = herria
 erroidxé = belea
 errótarídxé = errotaria
 errotí = errota
 ertzá = hegala, hondartzakoa
 ertzedeí = hertsireki
 erún = eroan
 esán = esan
 esétz = ezetz
 eséuné = ezaguna
 eséutú = ezagutu
 esín = ezin
 esiñeskú = ezinezkoa
 esísená = ezizena
 eskatú = eskatu
 eskatzá = sukaldea
 eskéi = eskegi
 eskeikú = eskalea
 eskeitxé = eskegita
 eskéñi = eskeini
 eskerrá = ezkerra
 eskérrekó mandí = itsasontziaren zati bat
 eskértídxé = ezkertia
 eskillarí = eskilara
 eskómakó mandí = itsasontziaren zati bat
 eskóndu = ezkondu
 eskubarídxé = eskuarea
 eskúbídí = eskubidea
 eskúbikáridxé = arrain mota bat
 eskumí = eskuina
 eskúpekú = eskupekoa
 eskurré = ezkurra
 eskúta = izkutatu
 eskútururé = izkutatu
 eskútururé = eskuturra
 esní = esnea
 espána = ezpaina
 esténa = eztena
 estí = hestea
 estídxé = eztia
 estítxú = 1) umeei ematen zaien lehen bakuna 2) txertoa
 estrepú = arrauna lotzen duen soka
 estrobórrekó amúli = itsasontziaren alde bat
 estú = hestua
 estulé = eztula
 estútasuné = hestutasuna

estútu = hestutu
 etárti = sarrera
 etén = eten
 etorri = etorri
 etxí = etxea
 etzí = etzi
 etzígaramú = etzidamu
 etzún = etzan
 eukí = eduki
 eulidxé = eulia
 eurídxé = euria
 eurídxé ein = euria egin
 Euskal erridxé = Euskal Herria; Euskual erridxé ere erabiltzen da
 euskéri = euskara; eskúeri erabiltzen da ere
 eúskidxé = eguzkia

G

gabá = gaua
 gabílloidxé = txori mota bat
 gaillurré = gailurra
 galdú = galdu
 galéperrá = galeperra
 galtzérdidxé = galtza
 galtzú = lastoa
 gangurré = gangarra
 gánin = ginean
 ganórabakú = ganorabakoa
 gánorí = ganora
 gáñi = itsasontzien gaina
 garaundú = garandu
 garátxa = garatxa
 garáunek = garaunak
 garbíttasuné = garbitasuna
 garbittú = garbitu
 gardamú = kardamua
 gardí = marrazoa, arrain mota bat
 garillé = uztaila
 garrágarrillé = ekaina
 garraixidxé = garrasia
 garrátzak = garratzak
 gartzú = ipurua, zuhaitz mota bat
 garú = ihintza
 gasá = goza
 gasatú = gazitu
 gastañi = gaztaina
 gatzá = gatzá
 gasidxé = gazia
 gastaiyé = gazta
 gastí = gaztea
 gatxá = zaila

gatzatú = gatzatua
 gauéli = gaubeila
 gaur = gaur
 gausí = gauza
 gédxay = gehiago
 geidxená = gehiena
 geittú = deitu
 geixú = 1) gaixoa; 2) gaixotasuna
 geldiró = geldiro
 geldíttu = gelditu
 gelí = gela
 gerakí = kakalarria
 gerátu = geratu
 gerridxé = gerria
 gerriku = gerrikoa
 geuné = geuna
 gibelá = gibela
 gidxí = ganora
 giltzé = giltza
 gillí = gila
 giñarrí = landare mota bat
 gitxí = gutxi
 gitxiay = gutxiago
 gixetzá = gisatsa
 gixoná = gizona
 goáittu = gogaitu
 gogorrá = gogorra
 goidxén = goian
 góistarrá = goiztiarra
 goístik = goiz
 goixaldí = goizaldea
 gomúta = gogoratu
 goníu = itsasontziaren alde bat
 gordé = gorde
 gordiñé = gordina
 gorputzé = gorputza
 goróstidxé = gorostia
 gorrá = gorra
 gorrídxé = gorria
 gorriskí = gorriska
 gorrítxu = gorritu
 gorrótu = gorrotoa
 górutan ein = ardaztu
 gosí = gosea
 gosik tragata = goseak hilik
 gososalí = gozozalea
 gosú = 1) gozoa, 2) gozo, egon janari bat
 guardásolá = euritakoa
 guntzurruné = euritakoa
 guntzurruné = giltzurruna

guraḡ ixen = nahiago izan
 gurbixí = gurbitza
 guré = nahi
 gurmí = gurma
 gusta = gustatu
 gustís = guztiz
 gusúrre = gezurra

I

iára, begíre = begiokerra
 iárrí = igerri
 ibili = ibili
 idí = ira
 idídxe = idia
 idxón = igon
 iés = igaz
 igárrí = nabaritu
 igeltzú = igeltsua
 igúrtzi = 1) igurtzi; 2) losindu
 ikarí = ikara
 ikáratidxé = ikaratia
 ikáratú = ikaratu
 iketzá = ikatza
 ikísi = ikasi
 ikú = bikua
 ikúbilkadí = ukalbilkada
 ikúbillé = ikutu
 il = hil
 illebeté = hilabete
 illuné = iluna
 illúntzidxé = iluntza
 imiñí = ipini
 indídxabí = indiaba
 ingérun = inguruan
 inpérnuko katú = beldar prozesionaria
 íntxaurré = intzaurra
 intzébaidxé = larru zauri txikiak
 inŷarrá = indarra
 inŷórridxí = inhurria
 inétasidxé = txingorra
 inúséntekeridxé = lelokeria
 iparrá = iparra
 ipíngidxé = adagua
 ipuiñé = ipuina
 irábasi = irabazi
 irailé = iraila
 irikin = irakin
 iríbidxatú = irabiatu
 irúmaillakú = sare mota bat
 iruntzí = irentsi

irúntzitará = alderantziz, izarak
 isári = maindirea
 islí = irlea
 isurdí = gizurdia
 itárgidxé = ilargia; iétárgidxé ere erabiltzen da
 itxaýn = itxaron
 itxí = 1) utzi; 2) itxi
 itxó = ito
 itxoiñé = itugina
 ítxon = itxaron, honela agintzean bakarrik erabiltzen dela dirudi
 itxóstxoridxé = kaioa
 itxoskábri = arrain mota bat, «kabra» -ren familiakoa.
 itxosú = itsasoa
 itxósuridxé = kanpoko ituginak
 itxótasuné = itsutasuna
 itxú = itsua
 itxúkidxé = itsukia, arrain mota bat
 itxurridxé = iturria
 ixarrá = izarra
 ixená = izena
 ixérdidxé = izerdia
 ixildú = isildu
 ixóta = uxatu

J

jangoikú = jangoikoa
 jentétzi = jendetza
 jilgéru = txori mota bat

K

kabídxí = habia
 kábri = itsaskabra
 kaderí = zangoa
 kaidxóli = kaiola
 kalátxoridxé = txori mota bat
 kalénturí = sukarra
 kalí = kalea
 kaltzétíñé = galtzerdia
 kámañí = itsasontzietan egoten den litera
 kamári = ganbara
 kandéli = kandela
 kanpún = kanpoan
 kantokábri = arrain mota bat, itsaskabraren familiakoa
 kantoyé = ertza
 kañáberí = kainabera
 karakola = barraskilo
 karí = karea
 karráju = iraganbidea
 karrámarrú = karramarroa
 karraindoidxé = izotza

karráspidxú = karraspioa
 katamiélgí = erbinudea
 katámisiñé = urtzintxa
 katí = katea
 kéndu = kendu
 kerixí = gerezia
 keyé = kea
 kikári = xikara
 kikirríkidxé = txoria
 kilikili = kilikilia
 kipúli = kipula
 kipúrri = gaina
 kiríkolatzá = kirikinolatza
 kiskilóiyé = exkira handia
 kiskírak = exkirak
 kodxú = herrena
 koipí = koipea
 karrákaldú = karrakaldea
 koketá = kopeta
 koláidxu = kolaioa
 kollári = goilarea
 konkorrá = konkorra
 konpondu = konpondu
 kóntus = kontuz
 koñétakeidxe = kuinatagaia
 koñetí = koinata
 koñetokeidxe = koinatugaia
 koñetú = koinatua
 kópli = kaio mota bat
 koraiñéti = tximinoietarako erabiltzen den aparailua
 korró (s)kadí = korrokada
 kórti = korta
 kristéla = kristala
 kúku = kukua
 kúlpaduné = erruduna
 kuní = kumea
 kurlenkí = kurlinka
 kurúbidxú = liztorra

L

labán ein = laban egin
 labí = labea
 laburré = laburra
 lagundú = lagundu
 laguné = laguna
 lagúntasuné = laguntasuna
 lanbasa = 1) erda. «fregona» trapuz egina itsasontziak garbitzeko; 2) per-
 tsonei mezpretsu gisa esaten zaie.
 landári = landarea
 lándi = landa

- lantxoyé = lantzoi, arrain mota bat
 lañotzu = lainotsua
 lañú = lainoa
 lapak = lapak
 lapatzi = lapaz beteriko toki baren izena
 lapíkokú = lapikokoa
 lapíku = lapíkoa
 laprást ein = laban egin
 lapúrre = lapurra
 lapúrreú = lapurreta
 larrá = larra
 lárrei = larregi, gehiegi
 larrósi = larrosa
 lastér = laster
 lasuné = lasun, arrain mota bat
 larzá = larza
 lebatzá = legarza
 leixarrá = lizarra, zuhaitz mota bat
 lemí = lema
 len = lehen
 lendú = leundu
 lengusíné = lehengusina
 lengusú = lehengusu
 lepu = lepoa
 lerrá = pinua, haiek diotenez izen zaharra hauxe da, hots, pinu insignis
 Bizkaiar toki guzietarik hedatu aurreko izena eta lekuko «lertibe»
 toki izena daukagu ere.
 iorrra = 1) lehorra; 2) traukskila
 iorrrera = lehorreratu, itsasontziak
 iorres galdu = pertsonet buruz hitz egiten lotsagabekeria adierazten du
 liridxú = lirioa, arrain mota bat
 lobí = loba
 lodittú = loditu
 lo ein = lo egin
 logurik errera = logurak hilik
 loitxú = zikindu
 lorí = lorea
 lortú = lortu
 lorú = lortu
 lotxí = lotxa, arrain mota bat
 lotzátu = lotsatu
 lotzí = lotsa
 lótzorrá = lotsatia
 lukartú = loak hartu
 lulí = lula, arrain mota bat
 lumatú = lumatu
 lumí = luma
 lupinií = lupia
 lurré = lurra
 lurré emón = lurra eman

lurruné = lurruna

luséri = luzeera

lusetú = luzatu

lusí = luzazea

M

madaridxé = madaria

máidxe = mahaia

máillabakarrá = sare mota bat

maillá bikú = sare mota bat

maittásune = maitasuna

mayetzá = maiatza

makalá = makala

mákatzak = makatzak

makíllauarraíñé = arrain mota bat

makíllaué = makailoa

makiñéli = itsasontziaren zati bat

makúrtu = makurtu

mallúkidxé = mailukia

mandú = mandoa

mandxobi = 1) zorrea; «arek estekotzu mandxobi makala; 2) arrantzaleek
arrain asko hartuz gero kopuru handia adierazeko

manká = jipoia

mantxú = mantxua

mantzú = otzana

marábidxúk = uretan bizi den animal mota bat, magurioa

marigorríngo = marigorríngo

marraixú = marrazoa, arrain mota bat

márrauék = ihauterietan mazkaratuik kalera irteten direnak

marmokí = marmoka

martidxé = martxo

martiñí = itsastxóri mota bat

martísená = asteartea

marsópi = 1) arrain mota bat; 2) pertsoneri esateko ganorabako adierazten
du baina afektboki

marují = arrain mota bat

másmawé = armiarma

masútri = mazusta, matxustri erabiltzen da ere

matraillágiñek = haginak

matraillí = matelhezurra

matraíllu = mailua

matráillatú = zaplaztatu

matzá = mahatsa

mautxé = mautsa, arrain mota bat; 2) lotsatia

mendidxé = mendia

merkétu = merketu

merkí = merkea

mesedí = mesedea

miawe = miaoa

mielgí = mielga, arrain mota bat

mikí = toxri mota bat
 mimená = zumea
 min = min
 mingostú = mintoztu
 mingostúte = mingoztuta
 miñé = mihia
 miñeín = min egin
 mirú = mirua, txori mota bat
 místu = poxpolua
 mogídu = higitu
 mojí = arrain mota bat atuneen familian handiena
 mojojóyek = muskuiluak
 morápillú = korapiloa
 mórdu = mordoa
 morroidxé = morroia
 moskórtidxe = mozkortia
 moskortú = mozkortu
 mosólu = mozoloa
 mosú = musua
 mosú emón = musu eman
 motzá = 1) amoztu; 2) itsusia
 motzailí = ijitoa
 mudxodxé = mugarria
 mugí = muga
 murruskadí = murruskada
 muskérra = muskarra
 muskátu = miazkatu
 muskílle = muskila
 musturré = 1) musturra; 2) branka
 mustúrres áurrerá = buruz behera
 mutillé = mutila
 mutíl txikidxé = untzimutilla
 mustrekí = trapua
 mutu = mutua

N

nabarrá = ñabarra
 nagidxé = nagia
 nagusidxé = nagusia
 nai = nahi
 náidxaý = nahiago
 narrú = larrua
 nastá = nahasia
 nastau = nahastu
 nebaordí = nebaordea
 nebí = neba
 negár anpulú = malkoa
 negár ein = negar egin
 negárra = negarra
 negárti = negarti

negú = negua
 nekóri = nekora
 neikú = nahikoa
 neskásarrá = bixugu antzeko arrain mota bat
 neskí = neska
 néurridxé = neurria
 neurtú = neurtu

O

oátu = oratu
 obetó = hobeto
 odolá = odola
 odoldú = odoldu
 odolestí = odolkia
 odólgidxé = goroldioa
 ogídxé = ogia
 oidxé = ohea
 oin = orain
 ókaná = okarana
 okelí = okela
 okerrá = okerra
 okertú = okertu
 okotzá = okotza
 olá = ola
 olátu = olatua
 oleskú = olazkoa, zurezkoa
 olgétan = jolasean
 ollandí = oilanda
 ollarrá = oilarra
 óllarrá = arrain mota bat, erderaz «gallo» deritzona
 ollaskú = oilaskoa
 ollógorrá = oilagorra
 ollú = oiloa
 oná = ona
 ondákiñak = ondakinak
 ondarrá = hondartza
 ondásunék = ondasunak
 ondíño = oraindik
 ondó = ondo
 ondún = ondoan
 oñéstu = tximista
 oñétakú = oinetakoa
 opillé = opila
 ordidxé = mozkorti handia
 ordú = ordua
 ordún = orduan
 oridxé = horia
 orídxu = olioa
 oriskí = horiska
 orkátillí = orkatila

ormí = orma
 orpú = orpoa
 orrásidxe = orrazia
 orrástu = oraztu
 orrídxe = hostoa
 órrotza = orratza
 ortú = ortua
 osátu = osatu
 osiñé = osina
 ostikadí = ostikada
 ostú = lapurtu
 ótak = oteak
 otí = otea
 otxósari = sare mota bat
 otzakille = hozpera
 otazk tragata = hotzak hilik
 otzári = otarrea
 otzixú = hotzitu
 otzú = hartza

P

paélak = txalupan egoten diren olak
 paití = ahatea
 pagú = pagoa
 palasí = arrantzale bakoitzak itsasora daraman jana partikularra, baita mendira eramaten dena ere.
 papádo erregí = lantzoi mota bat
 papárdú = lantzoi, arrain mota bat; ezizentzat ere erabiltzen da
 parkátu = barkatu
 partikári = boltsikoa
 partillí = arrantzaleek banatu ondoren kobratzen duten soldata
 partximíkidxe = bixigu antzeko arrain mota bat
 pataríñek = itsasoko animal mota bat
 patiñé = putzua
 pelíkan ein = borroka egin
 pelíki = borroka
 perloiýé = perloi, arrain mota bat
 piñadídxe = pinadia
 piñoburú = piriaburu
 piñú = pinua
 piparmiñé = piparmina
 piparrá = piparra
 pistí = pista
 pistídxe = piztia
 pitxárra = pitxarra
 pitxarrósi = arrain mota bat
 plastadí = plastada
 politxé = polita
 pópi = popa
 posík = pozik

pospóliñé = galeperra
 postúri = postura
 posú = putzua
 potorríllu = potorroa, itsastxori mota bat
 potórru = potorroa, itsastxori mota bat
 potxí = potxa
 prákak = prakak
 pregunta = galdetu
 prest = prest
 puskadí = putza
 puslí = pusla
 pustú = puztu
 putzeín = putz egin

S

sabalá = zabala
 salbadú = zabaldu
 sabálurá = zabalera
 ságastidxé = sagastia
 sagú = sagua
 sagusarrá = saguzaharra
 sáindxi = txanda
 sakadí = bultzada
 sakatú = bultzatu
 sakoná = sakona
 salábardú = angulak harrapatzeko erabiltzen den sarea
 salbáidxu = pozoin dun arrain mota bat
 saldarrá = zaldarra
 saldí = salda
 saldídxe = zaldia
 saltamatxíngu = matxinsaltoa
 samí = sama
 saná = zaina
 sapaldú = zapaldu
 sapáterú = arrain mota bat
 sapátu = zapata
 sapú = arrain mota bat
 saragidxé = zahagia
 saratí = zarata
 sarbú = 1) arrain mota bat; 2) maltzurra
 sarbukeridxe = maltzurkeria
 sardí = sarda
 sardíñasarí = sare mota bat
 sardíñi = sardina
 sareiñe = sare jostuna
 sarí = sarea
 sarrá = zaharra
 sarritten = sarritan
 sartú = 1) zahartu, 2) sartu
 sartún = sartu

sartzáru = zahartzarora
 sasidxé = sasiasaspíkidxé = bihurria
 sastarléku = hondakindegia
 sastárra = ziborra
 satídxé = zatia
 satítu = zatitu
 satorrá = satorra
 satzá = satsa
 sayetzá = sahietsa
 sauridxé = zauria
 segidu = jarraitu
 seiñe ein = ume egin
 seiñe eittekø = haurdun
 selaidxé = zelaia
 selauné = plazenta
 seméndidxé = hazaroa
 seméordí = semeordea
 semí = semea
 sendú = sendoa
 sereiñé = zeregina
 serú = zerua
 seseillé = otsaila
 siar = zehar
 sidarrá = zilarra
 sikindú = zikindu
 sikoterú = zikoitza
 sillé = zila
 sillótu = zulatu
 sillú = zuloa
 simárroyé = arrain mota bat atunaren familiakoa
 simeldúte = zimelduta
 sintzeín = zintz egin
 sintzú = zintzoa
 siñestú = sinestu
 sirauné = zirauna
 siriñé = zirikatzailea
 sitzé = sitsa
 sokí = soka
 sokóndu = bazterra
 solómu = solomoa
 solú = soloa
 sondí = itsasontzietako gauza bat
 soratú = zoratu
 sorbaldí = sorbalda
 sorgiñé = sorgina
 soridxontzú = zoriontsua
 sórkidxé = sorkia
 sorrá = zorra
 sorrídxé = zorria
 sorróstarrídxé = zorroztarria

sorrostú = zorroztu
 sorrotzá = zorrotza
 sorrótzaillerú = zorrotzailea
 sorú = zoroa
 sorúkeridxe = zorakeria
 sosú = zozoa
 sótiñé = zotina
 sotzá = zotza
 subángilí = sugelandara
 subí = sugea
 subídxe = zubia
 subingeidxe = suhigaia
 subiñe = suhia
 sué = sua
 sugángille = sugelandara
 sumelá = zumela
 surídxe = zuria
 surítrxasuné = zuritasuna
 suritxú = zuritu
 surré = sudurra
 surrustadí = zurrunga
 súrsapalá = surzapala
 susén = zuzen
 sustárra = sustraia
 sutúnik = zutik

T

taidxú = ganora
 takertá = faneka, arrain mota bat
 tánti = tanta
 tartamutú = tartamutua
 tekí = itsasontziaren gauza bat
 tellátu = teilatua
 tellí = teila
 temosú = temosoa
 ténte = tente
 tentéla = leloa
 tentélkeridxe = tentelkeria
 tinká = tink egin
 titári = ditarea
 toletá = txalupetan arraunari eusten dion zurezko zati bat
 tolostú = tolestu
 tollé = toila, arrian mota bat
 topá = topatu
 tostí = itsasontziaren mota bat
 tragánarrú = traganarrua
 trakórra = itsasontziaren gauza bat
 tramána = 1) arrain mota bat; 2) pertsoneri esaten zaie lelo afektiboki adierazteko; 3) ezizena izaten da ere «tramana baltza» entzun daiteke.
 traiñé = antxoak hartzeko sare mota bat

tráñek = sare handiak
 trauskildú = 1) higatu; 2) zuzitu
 treotzárakú = itsasontzietarako janaz arduratzen dena
 tresmáilli = sare mota bat; bi sare handi eta erdian txiki bat
 trétxak = ligatzetarako aparailuak
 trumóiyé = trmoia
 trumónadi = ekaitza
 tunturré = tuturrukoa
 txabóli = txabola
 txakúrre = txakurra
 txalá = xahala
 txálu = txaloa
 txangurru = txagurroa
 txapéla = txapela
 txárraḡ = txarragoa
 txarridxé = txarria
 txepetxá = txepetxa, txori mota bat
 txikídxe = txikia
 txikotá = soka handi bat
 tximistí = tximista
 tximurré = tximurdura
 tximurtú = tximurtu
 txíndorrá = urretxindorra
 txipristíñak = txipristinak
 txiríbidxú = kuskuila
 txírlak = txirlak
 txirrintolá = txingeta
 txirritoléri = beherazkoa
 txirritxaldú = kilkirra
 txirritxí = kaiorik txikiena
 txirtí = txirta, txori mota bat
 txistú bóta = txistu bota
 txití = txita
 txitxárru = txitxarroa
 txo = txo
 txokólu = eskalapoia
 txontóná = txonta, txori mota bat
 txopú = makala
 txoridxe = txoria
 txorípapawe = txorimaloa
 txórku = sareetan erabiltzen diren kortxoak
 txortí = 1) txorta; 2) txirikorda
 txótorrá = txotorra

U

urandidxek = ur handiak
 ubératxoridxé = txori mota bat
 udáskená = udazkena
 udí = uda
 udxolá = uholdea

ugárasidxú = igela
 ugarí = ugari
 ugárrinein = igeri egin
 ugártu = ugertu
 ugelá = larrua
 ugéridxé = ugaria
 ugerrá = ugerra
 ukundú = ukalondoa
 ulí = ilea
 umétasuné = umetasuna
 umesurtzé = umezurtza
 umí = umea
 úne = unea
 untzí = iltzea
 urdeidxé = urdaia
 uré = ura
 uríllu = txori mota bat
 urrégorridxé = urrea
 urrátatú = hurbildu
 urrésuridxé = zilarra
 urrétxak = urrak
 urrétxindorrá = urretxindorra
 urridxé = urria
 urrín = hurbil
 urrubúru = arrain mota bat
 urrún = urrun
 urtárrillé = urtarrila
 urtén = irten
 urtí = urtea
 urtú = urtxikidxek = ur txikiak
 uruné = irina
 usába = ugazaba
 usádidxú = ohitura
 useiñé = usaina
 useiñeín = usaindu
 usteldú = usteldu
 utzé = hutsa
 utzeín = huts egin
 utzík = hutsik
 utzitxú = hustu

X

xíbu = ziboa

